

Asia: VN/22230/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kaivosmineraaliveroa koskevasta lainsäädännöstä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen kaivosveroesityksestä. Kuntaliitto pitää esitystä yleisesti ottaen kannatettavana ja hallituksen uudelle kaivosverolle asettamien tavoitteiden mukaisena.

Yleistä

Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmakirjauksen mukaan tulisi selvittää mahdollisuutta ottaa käyttöön erillinen kaivosvero, jotta maaperän kaivan-naisista saadaan yhteiskunnalle kohtuullinen korvaus. Mahdollisuuksia verottaa kaivosokeuksien myyntivoittoa tulisi selvittää siinäkin tapauksessa, että kaivosoikeudet olisivat ulkomaisten yhteisöjen omistuksessa. Kaivokset tulisi lisäksi siirtää sähköveroluokkaan I ja poistaa energiaveroleikkurin piiristä.

Kaivosveroa on hallituskauden aikana valmisteltu samanaikaisesti uuden kaivoslain valmistelun kanssa. Vuoden 2021 syksyn budjettiriihen yhteydessä hallitus esitti tavoitteeksi ottaa vuonna 2023 käyttöön kaivosvero. Kaivosveron tavoiteltava tuotto olisi 25 miljoonaa euroa ja sen tuotto kohdistuisi 40 %:sti valtiolle ja 60 %:sti kaivosten sijaintipaikkakunnille. Kaivosveron vaihtoehtojen arvioimiseksi perustettiin työryhmä, jonka työ perustui aiemmin hallituskaudella tuotettuun VNTEAS-selvitykseen. Työryhmän arviomuistiosta järjestettiin lausuntokierros kesällä 2022.

Veromallista

Lain valmistelun pohjana olevan raportin ja arviomuistion pohjalta kaivosvero tuli valmistella joko rojalti tai nettovoittomalliin perustuen. Koska käyttöön otettavan veromallin tuli varmistaa

yhteiskunnalle kohtuullinen korvaus uusiutumattomien luonnonvarojen louhinnasta, on perusteltua, että veromalli perustuu louhintamääriin. Kuntaliitto kannattaa esitettyä veromallia, jossa metallimalmien osalta sovellettaisiin arvorajaltia ja muiden kaivosmineraalien osalta määrärajoja. Kuntien osalta kaivostoiminnan kustannukset sijaintikunnan alueella muodostuvat kaivoskiinteistöihin ja niiden logistisiin yhteyksiin liittyvistä infrastruktuuripanostuksista ja toisaalta investoinneista kaivoshenkilöstön ja näiden perheiden tarvitsemiin julkisiin palveluihin esim. varhaiskasvatus- ja koulurakennuksiin, henkilökuntaan yms. Nämä kustannuserät eivät luonteensa mukaisesti jousta vastaavalla tavalla kuin kaivosliiketoiminta esimerkiksi kaivannaisten ja lopputuotteiden maailmanmarkkinahintojen mukaan vaan määrittävät kunnan kustannusrakennetta riippumatta kaivosliiketoiminnan mielekkyydestä ja kannattavuudesta.

Vaikka edellä mainitut kustannukset syntyvät pitkälti huomattavasti ennen varsinaisen louhimistyön aloittamista, kohdistuisi rojaltityyppinen vero muihin käsiteltyihin veromalleihin verrattuna suhteellisen oikea-aikaisesti kaivostoiminnan aiheuttamiin taloudellisiin rasitteisiin. Toisaalta rojaltityyppinen vero vastaa parhaiten tavoitteeseen kohdistaa verotus nimenomaan luonnonvarojen hyödyntämiseen.

Hallituksen esityksen mukainen metallimalmien veron määräytymisajankohta sen mukaan, jona kaivosmineraali toimitetaan rikastettavaksi, on perusteltu sen mahdollistamaksi, että verotuksen piiriin päätyy kaikki hyödyntämiskelpoinen Suomessa louhittu kaivosmineraali, jalostettiin se sitten Suomessa tai ulkomailla.

Veronsaajasta

Kaivosten edellyttämä infrastruktuuri ja palvelurakenne edellyttävät lähinnä hyvin paikallisia panostuksia. Näiden panostukset mukaiset kustannukset syntyvät kaivosten sijaintikunnissa ja ovat edellä kuvatun mukaisesti luonteeltaan pitkäaikaisia. Kunnan palvelukapasiteetti ei missään nimessä mukaudu kaivosliiketoiminnan edellytysten mukaisesti, vaikka kaivos saattaakin arvioida toimintansa mielekkyyttä tuotteen maailmanmarkkinahintojen muutosten mukaan. Kuntaliiton mukaan on erinomaisen perusteltua ohjata 60 % veron tuotosta kaivoksen sijaintikuntaan. Suoran kaivosveron tuoton lisäksi valtion tulisi tukea panostuksia kaivosten infrastruktuuriin KAL-sopimuksiin perustuen.

Hallituksen esitys ei sisällä esitystä siitä, miten kaivosveron tuotto otettaisiin huomioon verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen laskemisessa. Tästä laadittaneen myöhemmin erillinen hallituksen esitysluonnos.

Montell Pekka
Suomen Kuntaliitto ry